

TELEGRAFUL ROMANU.

Nr. 162 ANULU XXI.

Sabiu, in 20 Decembre 1873. (1 Ian. 1874.)

Telegrafulu ese de doue ori pre septemana: Duminec'a si Joi'a. — Prenumeratiunea se face in Sabiu la expeditura foiei pre afara la c. r. poste cu bani gat'a prin scrisori francate, adresate cãtra expeditura. Pretiulu prenumeratiunei pentru Sabiu este pre anu 7 fl. v. a. ear pre o jumetate de anu 3 fl. 50. Pen-

tru celelalte pãrti ale Transilvaniei s. pentru provinciile din Monarchia pre unu anu 8 fl. iera pre o jumetate de anu 4 fl. v. a. Pentru princ. si tieri streine pre anu 12 1/2 anu 6 fl. Inseratele se platescu pentru intãia ora cu 7 cr. sirulu, pentru a dou'a ora cu 5 1/2 cr. si pentru a trei'a repetire cu 3 1/2 cr. v. a.

255

Cãtra cetitori!

Progresulu stã totu-déun'a in strinsa legatura cu pregãtirea unui venitoriu mai ferice pentru acei ce voru sa aiba prezentulu in trensulu. De unde urméza ca fia-care momentu din viétii'a unui poporu, carele voiesce sa vieze dara nu sa vegeteze, trebuie sa caute a pune o pétra la edificiulu fericirei acestu'i'a, cãci numai asiã póte ajunge la implinirea cerintieloru pretinse de spiritulu tempului.

Asiã se vede ca cugetã marele fundatoru alu foiei nãstre „Telegrafulu Romanu“, Andreiu Baronu de Siagun'a, de câte ori intreprindea câte unu lucru grandiosu, cari in viétii'a lui nu au fostu rari. Asiã a cugetatu, de siguru, si cându la 1853, dupa invingerea multoru obstacule si dupa ce intre grele impregiurãri, (cãroru le da espressiune si testamentulu seu dicendu: „carele (tipografi'a) pâna la mórte'mi o amu grigitu, si o amu administratu si numai Ddiu scie cu câte greutãti o amu aparatu si sustienutu fatia cu dusmanii bisericeii si ai natiunei nãstre romãne“,) si cari, ce e mai tristu, nu veneau numai dela straini, ci chiaru dela romãni pretinssi natiunalisti — infintia mai intãiu tipografi'a nãstra archidiecesana, aduse si organulu citatu in viétia si-lu puse in mânilu cunoscutulu barbatu de litere Aronu Florianu.

Si cugetulu lui nu a fostu zadarnicu!

Déca cercãmu câtu de putienu a ne stramutã in pusetiunea romãniloru de atunci vomu aflã ce marétia a fostu ide'a si ce plina de urmãri binefacetorie a fostu pentru romãni acestu pasu necuprinsu de multi chiaru si in dilele nãstre.

Suntemu inse convinsi ca ceea ce n'a fostu in stare sa cuprinda multi din generatiunile presente; voru cuprinde din cele urmatorie, cari voru puté si mai libere de multele prejudetie ereditate din unu trecutulu obscuru, marginitu, dedatu a cautã numai la interese marginite pre lângã bunuri materiale si cu putienu deprindere in judecarea puterei celei mari a ori-cãrei intreprindere mare, puse in servitiulu celu nepartinitoriu alu unui poporu bogatu in lipse si seracu de factori de ai progresului. Suntemu convinsi, o repetim, pentru ca numai déca resfoimu, si inca fugitivu, in colónele acestu diuaru dela primulu inceputu pâna in diu'a de astadi vedemu ca de atunci si pâna astadi s'au aflatu si barbati de acei'a, cari s'au inspiratu de ide'a cea mare a fundatorelui, si inspiratiunea acést'a s'au manifestatu mai pre fia-care colóna, ide'a unui natiionalismu ratiunalu, croitu de a ferí pre poporulu, pentru care a fostu intemeiatu organulu, de ilusiuni vane si de a-lu duce la o fericire sigura, respectata si recunoscuta de toti conlocuitorii patriei nãstre. Dorere! ca si in sirulu acestoru putieni se aflara si de acei, in cari ideile mari suntu numai nisce óspeti suferiti pâna cându ospitalitatea loru coincide cu interesele loru particularie.

Nu este loculu, dara nici tempulu nu ne ierãta, cá sa intrãmu in amenuntele trecutulu acestei foi. Vomu atinge numai cá in trecatu

ide'a conducetoria a organulu nostru, din carea sa véda fia-cine câtu de natiunale a fostu intreprinderea carea preste putienu are sa intre in alu XXII anu alu esistintiei sele.

„Alipirea cãtra tronu; aperarea intereselor natiunale politice si bisericesci, scolarie si sociale pre terenulu legalu datu“, cine va negã ca n'a fostu program'a cea mai fericitã, pentru ca cea mai corespundietoria si cerintieloru si puteriloru nãstre natiunale romãne?

Dara toc n'a sublimitatea acést'a a fostu pentru unii unu spinu in ochi, cãci li se luã prin trens'a arm'a si pretestulu celu mai puternicu de a tiené pre romãni redusí in libertatea loru si pentru alii neajunsa, neintielésã si necuprinsa. Tocm'a aici este de a cautã esplicarea aceloru fatale intemplãri, de in decursulu tempului se afla ómeni altcum de ai nostri, cari credu ca facu unu lucru bunu cându se indiescu in bunatatea organulu nostru si-lu suspiciunéza si cauta a-lu discreditã chiaru inaintea acelor'a spre a cãroru salute a fostu creatu.

De aceea organulu nostru a trebuitu sa tréca de atâtea ori prin foculu atacuriloru straine si romãne atãtu in trecutulu seu mai departatu câtu si celu mai de aprópe se intielege ca fãra de a se fi abatutu dela ide'a sea conducetoria si fãra a fi suferitu vre-odata sa i se vateme independintia sea.

Eata dara iubite cetitoriu o parte din reprivirea carea eramu datori a o face odata spre a dá comtu de putarea organulu nostru.

Ce facemu dara noi cu reprivirea nãstra?

Voimu numai sa constatãmu si mai multu, si mai tare missiunea cea grea, inse dupa cum ne aréta realitatea incununata de succese ale unei idei puse in servitiulu intereselor celoru adeverate ale unui poporu.

Si fiindu ca vorbim de succese, atingemu ierãsi cá in trecatu, ca firulu conducetoriu alu intreprinderei cu organulu nostru au datu fruptele cele mai necontestabile dela inceputulu seu pâna in dilele nãstre, si judecandu dupa trecutu potemu, si nu indiesertu, sa ne nutrimu cu sperantie magulitorie.

Pre terenulu natiunale politicu credintia cãtra tronu s'a pastratu prin conlucrarea organulu nostru pâna acura nestirbita; egal'a indreptatire cu cei-lalti cetatieni ai statulu in care traimu, si déca din impregiurãri pre cari nu le potemu destasiurã in detaiulu loru nu s'a potutu ajunge in tóta perfectiunea ei, prin conlucrarea organulu nostru este pusa pre unu terenu tare, de pre care sa nu se póta face retrograda; pre terenulu bisericescu, organulu nostru se póte falí a fi purtatú mai numai singuru stindardulu acelu maretu, sub care romãni condusi de barbatulu celu mai eminentu alu loru au castigatu exercitarea libera a drepturiloru loru celoru mai sãnte, cari dau viétia neperitória organismulu bisericeii loru; pre celu scolasticu asemenea, elu a fostu totu-déun'a pentru pastrarea acestoru institutiuni salutarie cá atari poporulu, care are lipsa de ele pentru aventulu la cultur'a cea nobilisatorie si inaltiatorie a omulu preste alte fiintie; pre celu so-

ciale au luptatu dela primii sei numeri inceptu pentru o agricultura mai ratiunabile si pentru desvoltarea industriei si a comerçului si intre romãni, si in fine pentru pastrarea datineloru si obiceiuriloru natiunale, unicele monumente caracteristice, ce ni amu pastratu prin vitregimea tempuriloru.

Cu astfelu de succese dupa lupte multe ide'a cea marétia si sublima a cãrei isvoru este curatu, si a cãrei intentiune este cea mai sincera, carea se inaltia ea pre sine prin obstaculi, si se desvólta la o inaltime cá cea a cedrulu adumbritoriu, a triumfatu. Ea este si remane stindardulu celu falnicu alu causelorú drepte, care nu cauta nici odata in fatia ómeniloru ci a causelorú.

Organulu nostru inse nu s'a multiamitu numai cu latirea de idei salutarie, ci in contr'a tuturorú vicisitudiniloru cauzate cum amu mai disu chiaru si de acei, a cãroru interese speciale le aparã si le apara, cându s'a vediatu necesitatea a frantu legaturile cele ce i angustau activitatea, si a luatu o forma mai corespundietoria.

O astfelu de necesitate se vede astadi si mai imperativa decâtu in trecutu si de aceea om. comissiune asediata prin testamentulu nemuritoriuu seu fundatoru Andreiu Bar. de Siagun'a, petrunsa de acéstã noua necesitate, a decisu in siedintia sea dte 12 Dec. a. c. cá spre satisfacerea dorintiei publice si a necesitatiei natiunale acum sa-i dea organulu nostru „Tel. Rom.“ unu formatu si mai mare cá celu de pâna acum, pre lângã alte imbunatatiri materiale si formale, de care publiculu va avé ocaziune a se convinge indata din primulu numeru alu anulu venitoriu; pre lângã acelu beneficiu nestimabilu, ca pretiulu organulu de pâna aci sa nu se mai marésca.

Deci cându venim sa aducemu aceste la cunoscentia publiculu nostru cetitoriu, credemu ca e de prisosu a recomandã organulu nostru prin o programa noua.

Ea este un'a si aceeaasi câtu tempu va durã organulu nostru nealterata, pentru ca ea este espressiunea nu a unei calculatiuni de specula, ci espressiunea geniulu nostru natiunalu, carea a servitu romãniloru in tempuri grele de feru conducetoriu, cá si colón'a cea de focu carea conduceã pre poporulu celu alesu prin desierturi cãtra tier'a promissiunei. Ea este aceeaasi carea a fostu conducetoria cea mai salutarã pâna si intru câtu au fostu urmata.

Scimu bine ca greutãti vomu avé de a invinge si in venitoriu si ca sacrificie ni se voru cere si de aci inaiate spre urmarirea consciinciosa dara de multe ori spinosa a carãrei deliniate mai susu; inse chiamarea, a cãrei sarcini o a primitu subscribulu inainte cu optu ani cá o ereditate morale dela antecesorii sei, invita a cautã mai putienu la greutãti si mai multu la interesele poporulu cãru este consacratu organulu nostru dela intemeierea lui prin marele seu fundatore.

Mai multu inse ne intaresce in intreprinderea nãstra spriginulu moralu alu publiculu

